

॥ अथ व्यतिपातब्रतोपायनप्रारंभः ॥

व्यती
१

अथ व्यतीपातव्रतः ॥ श्रीगणेशाय नमः ॥ प्रयोक्तो व्यतीपातस्तस्य कर्मवत्स्वतः कदापुनः कथं रज्यः पत्रितो
तत्र किं फलं वासुवाच यद्यहस्यते भार्यो ताराजं ग्रहशीतः मित्रधात्रा हतं सूर्य-जभायां बहस्यते
वज्रेवंशे-तदा क्यदितो शिखापितयरा तुष्ट-राकिनादित्यो दीप्तस्य्यातुं देशत तावत्यो मोपितुष्टो स्यत
तो न्योन्यमवेरुणो अभयोर्दृष्टिसंयाते बुद्धये सोमसूर्ययोः उग्रतास्यो भवधोरः पुरुषः पिंगलेरुणः दृष्टो दीर्घ
दश नो भुक्कुरीकुटिलाननः कपिलश्मश्रुकेशां तोलं वभ्रमत्त शोभा शिरोलो दीर्घजिह्वसूर्योऽग्रियमस
त्रिभुः मभो कुकामस्त्रे लोकरं वीडुत्यानिवारितः मोपदृष्टसूर्यो हृद्भुधितो भरुया मिर्कि ॥ त्रैजोकां भोक्तु
कामो हं भवप्राविनिवारितः क्रोधरुचो मां वाधेते यात्येते कुत्रेते मया सूर्यसोमा- - तुः ॥ कोपदृष्टे
विविधा रतिपाताऽवातभूत व्यतीपातस्तो नाम भवान्भुवि भविष्यति यस्मिन्कालेन इत्यतिः स्तरा क
ल्याणकारिणः व्यतीपाताय भूतेष्वपि पन्थापकारकः नरन्तं रुधितो भू- - तत्र केपि निपात्यतां व्यती
पातउवाच नमो वापितो मे सुक्रोधयानः प्रभोजनः दत्तो भव-मधुना प्रसादः क्रियतां मम रं बीडचतुः
खानदानजपहोमपर्यंकं यस्त्वरीयसमये समाचरेत् तस्य पुण्यमिह ते प्रसादतो नंतमस्तु सुतनादनुग्रहा
न् ॥ तत्काले तव विरधातिरुजनं यस्तस्य दृते वतु भवतु भवे- - प्रदूर्यः पुत्रा पुत्रा भुवकीति पुष्टिरुपागिग्या
घंगुतिजनवन्न- - परवैविरासुवाच पतस्मात्कारणात् भूमौ व्यतीपातोच्यते नरैः - चितेव फलं यस्या

तउक्तेच समाततः विस्तरेण यचित फलंगादितुके वशकते युंथार्च्यते अवीयानमविधिः श्रूयतामिह शुभे
व्यतीपातदिने व्यगाहये समिव्यगव्येन महानदीजलं उपागमयेदयवमाननापकोत्रपेच मंत्रं व्यतिपातेन माया
न्नेण शक्रेण परितेष्टे कोचन ज्वे प्रतिष्ठाप्य होममष्टभुजं नरं अष्टादशध्वजं उत्पत्तिवाको व्यतीपातम
त्रैरष्टादशभजत्वश्रवण उत्पत्तिवाकां सारित्वा च विनियोगवाक्यस्य पथाभावाद्गीता चत्वारो मनवस्तथेति
चत्वारश्चतुर्दशेत्यर्थः ॥ गंधपुष्पाहूते धूपदीवस्त्रनिवेदनैः भस्मेर्भोज्यैः फलेभिः त्रैमोसि ग्रागी शिरे च येन न
मस्तु व्यतीपाते सोमसूर्यसुयती ॥ यद्वा नादितुं किंचित् नंतमिह - मे इत्युक्तायं चरत्वाद्यं - - प्रष्टारुत
मजलिं प्रहिष्यतक्षणो देसर्वपापक्षयो भवेत् यदि द्वितीये वदिने व्यतीपातो भवेन्महि तदा परं गीयवास
स्तु रघात - - गुरोः पारण व्यतियतां ते कुर्यात्स प्राशुपयोययः अथैकास्मिन् दिने धात्रि व्यतीपातो भवे
यदि - - त्रैवाक्रिसदा दत्त्वा उपवासं समाचरेत् कुर्यादेवं मासि मासि व्यतीपातां स्वयो दश चतुर्दशेतुसं
प्राप्ते कुर्यादुपायनं बुधः व्यतीपातस्वाहति - - उत बभूक्षसमि-तं आन्यहीरफलानां च होतव्यं वैशतं शतम्
शक्रेण घटपर्णेन सह सोयस्कां वत् शय्यामुयस्करैः पक्तां प्रदप्या द्रुतदर्शिने देव्यतीपातमहमहान्तं रवाइस्तु
सकलेष्टलध्वे ॥ समस्तपापस्य मम ह - - पुण्यस्य चानंत फलं ममास्तु ॥ इति ममीयं गुरुः परिपूज्यते क्वच
ककुंडलकं ठविभूषणैः सकलमेव समर्प्य यद्योदितं तउपलभ्य मिश्रापुतमहि ॥ धो - - स्तिनो वेधास्तु

व्यती-
२

वर्गीवाररहिणां तस्मैशय्यास्मासायसाररुमपीदृढं दहयत्रस्मिन् ॥ रम्याहेमयेद्वेदं हंतां हंसतुलाप्र
तिहन्त्रां शुभं गुरुपधानकां प्रकादनपटीयुक्ताधयाधादिवासितां तां कलकुं कुमहोदकप्यरायुरुचं स्नां ॥
रीपिकोयानहो हन्त्रं प्रदद्याच्चामरासने देहांते सूर्यलोकाय विमर्शने रत्नसंप्रभेः अप्सरोरागासंभोगे गीत
नृत्यविलासिभिः गत्वा कल्याणुदशतं सास्त्रिश्वाचितः तस्ते राजः स्याद्भूपसोभापभाभवेत् कीर्त्ती-
यता पुत्रा पुत्रारोग्यधान्यवान् प्रतापात्तामहे श्वर्ग्ययुक्तो भोगी वरुत्सुतः जनैर्महाग्यसंपन्नो यावत्तन्माष्ट
कायुतं ॥ दशैदशग्रागुणैरानंतकृतघ्नैरिनरुये शतघ्नतश्च संक्रांतौ शतघ्नं विमुचेततः शुभादौ तत्कृतगुण
मयनेतत्ताहते सोमग्रहेतत्कृतघ्नं तत्कृतघ्नं विग्रहे असंख्येयं व्यतीपातं दानं वैदविदो विदुः ॥ उभयत्रोत्तर
णं कोटिगुणश्रमणनाचिकायात् ॥ अर्बुदगुणितं यतनेन यदनाद्यक्षयं यतितो जन्मदाचिशक्तिना डिर्धम
णं त्वं कविं शति व्यतीपातस्य यतने देशसप्तस्थितिं विदुः समर्धितं प्रयत्नं तिपातकाले पुनः पुनश्चिंशीत रश्मी
प्रयच्छतः कल्पशताईरानि विवर्द्धमानं न हि हीयते तत् ॥ तस्मान्महिलं व्यतीपातपक्षां कुरु खंचेत्पुनः पुनस्त
द्विंशीत रश्मिः प्रयच्छतः कल्पशताईरानि विवर्द्धमानं न हि हीयते तत् तस्मान्महिलं व्यतीपातपक्षां कुरु
रुद्यचेत्पुनः पुनस्तमिच्छं यदि स्थिरत्वं सततं चेष्टसमसाधारित्वमभीक्षितं च गणयित्वा व्यतीपातका
लं वार्चयति यो नरतसर्वपातपहरो तस्य भवतो भानुमेश्वरो पठतिलि --- वतियः श्रुणोति चैतत्कथयति

पश्याति कारयित्वा व्यतीपातकारय सवश्यं रविशशि एसाप्यसेपि देवैश्चिरं समयं परियज्यमान
॥ ॥ रतिवारा प्रणोक्तं व्यतीपातव्रते ॥ अथ नारदीय प्रणोक्तं व्यतीपातव्रते युधिष्ठिर उवाच
तेन चोत्तमनपश्यो घ्नमशासनं परिमृच्छाम्यहं ब्रह्मन् पापघ्नं व्रतमुत्तमं ॥ तद्भूतं ब्रह्म विप्रं ब्रह्मत्वात्
विप्रिणो मार्कण्डेय उवाच श्रुत्वा वाराजन् व्रतमिदं हर्यश्वेन प्रारभते तेनैव रातातस्तत्प्रकरणं च द्रु
ष्ट्विने एक --- मगित्वा सूर्यगोराजसत्तम आतश्चरत्वेन राजन् दृष्ट्वा तत्रैव श्रुत्वा दध्यापादकादिच
वदध्यावसुखोदरे दृष्ट्वा तथा विधत्तं तु हृषीकेश दयापरः केन कर्म विपाकेन स्ववस्थ्या शप्तवानयं ॥
अहीरुष्टमहो कथं शक्यं करोम्येष भुज्यते ॥ अवश्यं मनु सत्तं व्यहृतं कर्म शुभाशुभं रत्नकातत्वरूपेणाश
जातं शहश्रुत्वा इयती किमस्त्याते तन्मे ब्रूहि श्रुत्वा तत्कृत्या नृपतेर्वाक्यं निश्चयं श्रुत्वा मुहुः ॥ स्मृत्वा
प्रणोक्तं कर्म प्रत्युवाच कथारूपं श्रुत्वा राजन् हं सर्वं वैशेषा विप्रसखो भयं ॥ आशां कुर्यात्तं हमाश्रि
तेभ्यश्च किंचन श्रुत्वा श्रुत्वा बोधमोः प्रणोक्तं श्रुतिबोदिताः तथा पिबापवुध्याहं न करोम्यात्मनो हितं
आशापातमनुमाप्ताभ्याशास्ते विनिर्गता हतचायायमेवाहं न किंचित्सु कृतं तत्तं एक रातु दितं कश्चिद्य
तापाते गृहे मम आगतो याचते मां च न किंचिदस्तवानहं ततश्च कुपितो विप्रामयशापमधाददत् आशा
श्रुत्वा हते याचन्यमोगानि पृथक् पृथक् तथैव नृपतवांगानि रावाग्निं प्रहृषाधम अरुणिर्जने दशो निर्ज

